

Смерть чиновника

Антон Чехов

Одного чудового вечора не менш чудовий езекутор, Іван Дмитрович Червяков, сидів у другому ряді крісел і дивився в бінокль на "Корневільські дзвони". Він дивився і почував себе, як у раю. Та раптом... В оповіданнях часто зустрічається оце "та раптом". Автори праві: в житті так багато несподіванок! Та раптом обличчя його зморщилось, очі підкотилися під лоб, подих спинився... він одвів від очей бінокль, нагнувся і... апчхи!!! Чхнув, як бачите. Чхати нікому й ніде не забороняється. Чхають і мужики, і поліцеймейстери, і часом навіть таємні радники. Усі чхають. Червяков нітрохи не сконфузився, втерся хусточкою і, як людина чемна, поглянув навколо себе: чи не потурбував кого-небудь він своїм чханням? Але тут уже довелося сконфузитися. Він побачив, що дідок, який сидів поперед нього, в першому ряді крісел, старанно витирав свою лисину і шию рукавичкою і бурчав щось. У дідкові Червяков упізнав статського генерала Бризжалова, який служив у відомстві шляхів сполучення.

"Я його оббризкав! — подумав Червяков. — Не мій начальник, чужий, але все-таки незручно. Попросити пробачення треба".

Червяков кашлянув, подався тулубом наперед і зашепотів генералові на вухо:

— Пробачте, ваше-ство, я вас оббризкав... я ненавмисне...

— Нічого, нічого...

— Ради бога, пробачте. Я ж... я не хотів!

— Ах, сидіть, будь ласка! Дайте слухати!

Червяков зніяковів, дурнувато посміхнувся і став дивитись на сцену. Дивився він, але вже раювання більше не почував. Його став мучити неспокій. В антракті він підійшов до Бризжалова, походив біля нього і, переборовши нерішучість, пробурмотів:

— Я вас оббризкав, ваше-ство... Даруйте... Я ж... Не те щоб...

— Ах, облиште... Я вже забув, а ви все про те ж саме! — сказав генерал і нетерпляче ворухнув нижньою губою.

"Забув, а в самого єхидство в очах, — подумав Червяков, підозріливо позираючи на генерала. — І говорити не хоче. Треба б йому пояснити, що я зовсім не хотів... що це закон природи, а то подумає, що я плюнути хотів. Тепер не подумає, то потім подумає!"

Прийшовши додому, Червяков розповів дружині про свою нечемність. Дружина, як здалося йому, надто легковажно поставилася до того, що трапилось; вона тільки злякалася, а дізнавшись, що Бризжалов "чужий", заспокоїлася.

— А все-таки ти піди перепроси, — сказала вона. — Подумає, що ти пристойно поводитись на людях не вмієш!

— Тож-бо й воно! Я перепрошував, та він якось дивно... Жодного слова путнього не сказав. Та й ніколи було розмовляти.

Другого дня Червяков одягнув новий віцмундир, підстригся і подався до Бризжалова пояснювати... Зайшовши до прийомної генерала, він побачив там дуже

багато відвідувачів, а поміж прохачів і самого генерала, що вже почав приймати прохання. Опитавши кількох відвідувачів, генерал звів очі на Червякова.

— Вчора в "Аркадії", якщо пригадуєте, ваше-ство,— почав доповідати ексекUTOR,— я чхнув і... ненароком оббризкав... Проб...

— Які дурниці... Бог зна що! Ви в якій справі? — звернувся генерал до іншого прохача.

"Говорити не хоче! — подумав Червяков бліднучи.— Гнівається, значить... Ні, цього не можна так залишити... Я йому поясню..."

Коли генерал закінчив бесіду з останнім відвідувачем і рушив було до внутрішніх апартаментів, Червяков поспішив за ним і забурмотів:

— Ваше-ство! Якщо я наслідуюсь турбувати вашество, то саме з почуття, можу сказати, розкаяння!.. Ненавмисне, самі зводите знати!

Генерал плаксиво скривився і махнув рукою.

— Та ви просто глузуєте, пане мій! — сказав він, зникаючи за дверима.

"Яке ж тут глузування? — подумав Червяков.— І зовсім тут немає ніякого глузування! Генерал, а не може зрозуміти! Якщо так, не буду ж я більше просити пробачення в цього фанфарона! Чорт з ним! Напишу йому листа, а ходити не буду! їй-богу, не буду".

Так думав Червяков, ідучи додому. Листа генералові він не написав. Думав, думав і ніяк не видумав того листа. Довелося на другий день іти самому пояснювати.

— Я вчора приходив турбувати ваше-ство,— забурмотів він, коли генерал звів п'яного запитливо очі,— не для того, щоб глузувати, як ви зволили сказати. Я перепрошував за те, що, чхаючи, бризнув... А сміятися я й не думав. Чи смію я сміятися? Якщо ми будемо сміятися, то піякої тоді, значить, і пошани до персон... не буде.

— Забирайся геть! — гаркнув генерал, раптом посинівши і затрусившись.

— Що-о? — запитав пошепки Червяков, мліючи від жаху.

— Забирайся геть звідси! — повторив генерал, затупавши ногами.

В животі у Червякова щось обірвалось. Нічого не бачачи, нічого не чуючи, він позадкував до дверей, вийшов на вулицю і поплентався... Прийшовши машинально додому, не скидаючи віцмундира, він ліг на диван і... помер.